

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt pt.: „Nauczyciel przedmiotów zawodowych” współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Zajęcia realizowane w ramach projektu współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego nr WND-POKL.03.03.02-00-022/08 pt. *„Nauczyciel przedmiotów zawodowych”*, w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet III. Wysoka jakość systemu oświaty, Działanie 3.3. Poprawa jakości kształcenia, Poddziałanie 3.3.2 Efektywny system kształcenia i doskonalenia nauczycieli.

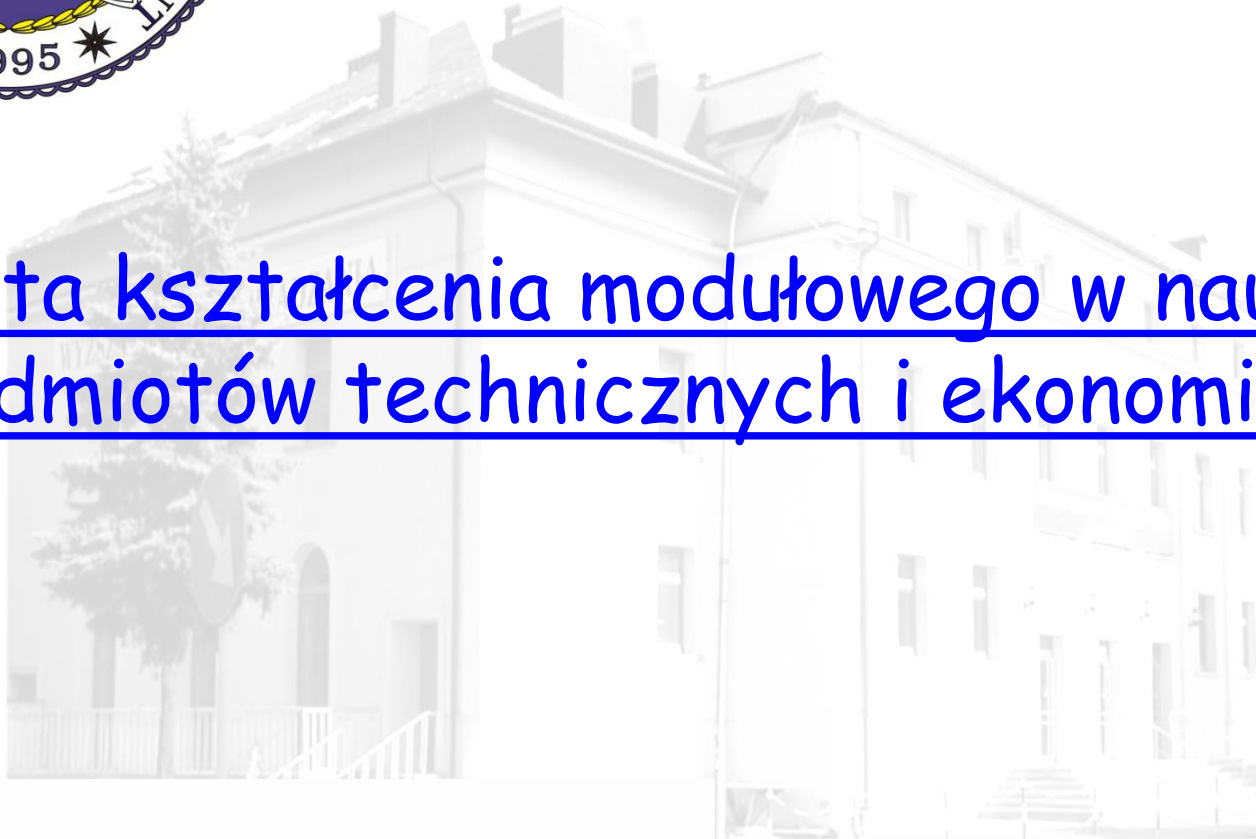
WYŻSZA SZKOŁA ZARZĄDZANIA W CZĘSTOCHOWIE

WYŻSZA SZKOŁA ZARZĄDZANIA W CZĘSTOCHOWIE

Istota kształcenia modułowego w nauczaniu przedmiotów technicznych i ekonomicznych.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

**Projekt współfinansowany
ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego**

- Reforma kształcenia zawodowego rozpocznie się wprowadzeniem nowych podstaw programowych kształcenia zawodowego w roku szkolnym 2012/2013 i będzie ostatnim etapem wprowadzanej od roku 2000 reformy systemu nauczania w Polsce. W tym właśnie roku szkolnym rozpoczną w szkołach ponadgimnazjalnych naukę absolwenci gimnazjów, którzy od pierwszej klasy realizowali nową podstawę programową kształcenia ogólnego.

- Efektem realizacji założeń reformy kształcenia zawodowego będzie rozdzielenie kształcenia ogólnego i ogólnozawodowego od kształcenia zawodowego. Pierwsze dwa elementy realizowane będą w szkole a kształcenie zawodowe będzie mogło być, co i obecnie się dzieje, realizowane w pracowniach szkolnych, w centrach kształcenia zawodowego, lub na odpowiednio przygotowanych stanowiskach u pracodawców. Takiemu systemowi kształcenia będzie sprzyjało realizowanie nauki w sposób modułowy. Modułowa ma być zarówno organizacja zajęć, jak i podstawa programowa oraz programy nauczania. Dzięki modułowej budowie programów nauczania uczeń będzie miał możliwość uzyskania kwalifikacji bez obowiązku realizowania całego programu nauczania.

- W przypadku zmiany sytuacji na rynku pracy będzie łatwo uzyskać nową kwalifikację. Uczeń, który opanował wiedzę i umiejętności ogólnozawodowe w konkretnym zawodzie będzie miał możliwość potwierdzania kwalifikacji w zawodach pokrewnych. Uczeń, który potwierdził wszystkie kwalifikacje w zawodzie na poziomie robotniczym po uzupełnieniu wykształcenia ogólnego i potwierdzeniu dodatkowych kwalifikacji uzyska tytuł technika.

PRZESŁANKI REFORMY KSZTAŁCENIA ZAWODOWEGO

- Kształcenie zawodowe w Polsce realizowane jest w kilku typach szkół. Są to zasadnicze szkoły zawodowe, technika, technika uzupełniająca i szkoły policealne. Ukończenie nauki w szkole zawodowej daje podstawę do uzyskania świadectwa potwierdzającego kwalifikacje zawodowe. Aby uzyskać taki certyfikat należy zdać egzamin potwierdzający kwalifikacje zawodowe. Egzaminy takie są przeprowadzane w ośrodkach egzaminacyjnych przez Okręgowe Komisje Egzaminacyjne. Absolwenci liceum ogólnokształcącego, liceum profilowanego i technikum mają możliwość uzyskania świadectwa dojrzałości. W tym celu muszą zdać egzamin maturalny.

- Koncepcję procesu kształcenia zawodowego w określonym zawodzie opisują podstawy programowe kształcenia w tym zawodzie. Dokument ten jest bazą do tworzenia programów nauczania dla zawodu oraz standardów wymagań na podstawie, których przeprowadzane są egzaminy potwierdzające kwalifikacje zawodowe.

- Kształcenie w oparciu o programy o budowie modułowej w skrócie nazywane jest kształceniem modułowym. Istotą kształcenia modułowego jest podział nauczanego materiału na mniejsze partie, które stanowią pewną zamkniętą całość. Opanowanie umiejętności przewidzianych w modułowym programie nauczania dla danego modułu pozwala znaleźć zatrudnienie na konkretnym stanowisku pracy. Moduły z kolei dzielą się na jednostki modułowe, które zawierają treści pozwalające na wykonanie określonego działania, usługi lub podjęcie decyzji – też stanowią więc pewną zamkniętą całość.
- Opanowanie wszystkich jednostek modułowych należących do danego modułu jest równoznaczne z uzyskaniem kwalifikacji typowych dla danego modułu. Z kolei uzyskanie kwalifikacji w zakresie wszystkich modułów przewidzianych w programie nauczania jest równoznaczne z uzyskaniem kwalifikacji w danym zawodzie.

- Nazwy „moduł kształcenia” w kontekście kształcenia zawodowego po raz pierwszy użyto w Polsce w 1993 roku w ramach unijnego programu UPET -IMPROVE. Celem tego programu było opracowanie i wdrożenie w wybranych polskich szkołach, nowatorskich na owe czasy, programów o budowie modułowej dla 29 zawodów z nowej klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego. W programie tym uczestniczyły 43 szkoły zawodowe.
- W latach 2005 - 2009 opracowano 121 programów o strukturze modułowej. Oznacza to, że dla większości zawodów występujących w klasyfikacji zawodów szkolnych są one dostępne. Uzupełnieniem tych programów jest ponad 3500 pakietów edukacyjnych. Są to materiały dla ucznia i dla nauczyciela do wszystkich wyodrębnionych tam jednostek modułowych i zadań zawodowych.

- Kształcenie modułowe jest już obecne w polskich szkołach, chociaż często realizowane jest w nieodpowiedni sposób, tak jakby to było w dalszym ciągu nauczanie przedmiotowe. Istotą nauczania w oparciu o programy modułowe jest umiejętne łączenie w spójną całość przekazywania wiedzy teoretycznej i praktycznej równocześnie. Jest to kierunek nauczania, w którym uczeń poprzez nabywanie umiejętności praktycznych dochodzi do poznania wiedzy teoretycznej.

W trakcie nauczania modułowego:

- cele i treści kształcenia wynikają z zadań zawodowych,
- w trakcie zajęć uczniowie w warunkach zbliżonych do naturalnych lub je symulujących wykonują czynności zbliżone do tych, które są wykonywane na stanowisku pracy,
- nie istnieje sztuczny podział na zajęcia teoretyczne i praktyczną naukę zawodu,
- jednostki modułowe obejmują treści z różnych dziedzin wiedzy,
- ważniejszy jest proces uczenia się niż nauczania,
- nauczyciel staje się opiekunem procesu uczenia się.

KONCEPCJA KSZTAŁCENIA MODUŁOWEGO

- Zmieniająca się struktura zatrudnienia zmusza do poszukiwania efektywnych metod kształcenia zawodowego. Reforma szkolnictwa zawodowego ma dostosować metody, programy nauczania do oczekiwań rynku pracy, a także zapewnić rozwój osobisty i zawodowy ucznia. W tym celu ustawa z dnia 21 lipca 1995 r. o zmianach w oświacie oraz ustawa z dnia 21 stycznia 2000 r. umożliwią szkołom opracowywanie własnych programów opartych na podstawach programowych kształcenia w zawodzie i uwzględniających najnowsze treści, lokalne uwarunkowania, predyspozycje uczniów i potrzeby rynku pracy.

PROCES KONSTRUOWANIA PROGRAMÓW MODUŁOWYCH NAUCZANIA DLA ZAWODU

Opracowując programy modułowe dla poszczególnych zawodów zostały wyróżnione trzy fazy działań:

1. Analizowanie wymagań kwalifikacyjnych dla zawodu.
2. Konstruowanie dydaktycznej mapy programu nauczania.
3. Dobór i strukturalizacja treści nauczania.

- W procesie doboru treści kształcenia i konstruowania modułowego programu nauczania dla zawodu należy uwzględnić wymagania: procesu pracy, naukowo-techniczne, społeczne, dydaktyczne, wynikające ze struktury i układu treści kształcenia oraz dotyczące systemowego podejścia do doboru treści kształcenia. Program powinien być tak skonstruowany, żeby w odrębnych modułach zostały zawarte umiejętności ogólnozawodowe, podstawowe dla zawodu i specjalistyczne. Program składa się z jednostek modułowych - części modułu obejmujących możliwy do wykonania wycinek pracy, którego efektem jest produkt, usługa lub istotna decyzja. Mapa dydaktyczna programu modułowego może przybierać mniej lub bardziej złożone struktury.

DEFINICJA KSZTAŁCENIA MODUŁOWEGO

- Programy modułowe pozwalają na tworzenie elastycznej, dostosowanej do oczekiwań pracodawców, drogi nabywania kwalifikacji zawodowych. Założeniem systemowym kształcenia modułowego jest oparcie praktycznej nauki zawodu o zakłady pracy lub warsztaty dobrze wyposażonych i silnych kadrowo centrów kształcenia praktycznego (CKP). Kształcenie umiejętności praktycznych powinno odbywać się w odpowiednio wyposażonych pracowniach, tzw. stacjach dydaktycznych. Pracownie kształcące w modułach niewymagających drogiego wyposażenia mogą być usytuowane w szkołach, natomiast wymagające wyposażenia specjalistycznego – dostosowanego do aktualnego stanu technologii – w centrach kształcenia praktycznego i ustawicznego.

PROCES NAUKI

- Najpierw nauczyciel-teoretyk przekazuje informacje teoretyczne o tym jak należy wykonać daną czynność, a później fachowiec-praktyk pokaże uczniowi jak to się robi i pokieruje procesem kształtowania u niego umiejętności praktycznych. Uczeń technikum z wykonywaniem swego zawodu zapoznaje się podczas kilkutygodniowych praktyk zawodowych. Aby kształcić według takich programów nie trzeba dokonywać żadnych zmian ani strukturalnych ani metodycznych ani kadrowych.

ISTOTA KSZTAŁCENIA MODUŁOWEGO

- cele i treści kształcenia wynikają z przyszłych zadań zawodowych;
- czynności wykonywane przez uczniów podczas ćwiczeń praktycznych są bardzo zbliżone do tych, które są wykonywane na stanowisku pracy;
- nie ma podziału na zajęcia teoretyczne i praktyczne;
- jednostki modułowe integrują treści kształcenia z różnych dyscyplin wiedzy;
- proces uczenia się dominuje nad procesem nauczania;
- wykonywane zadanie jest podobne lub takie samo jak rzeczywiste zadanie zawodowe.

MOCNE STRONY KSZTAŁCENIA MODUŁOWEGO

- Skuteczniejsze uczenie się przez działanie, gdyż w procesie kształcenia modułowego nie ma podziału na zajęcia teoretyczne i praktyczne;
- Elastyczny cykl kształcenia;
- Indywidualny tok zdobywania nowych umiejętności;
- Stopniowe nabywanie kwalifikacji do zawodu;
- Przyjazna relacja MISTRZ - UCZEŃ;
- Atrakcyjniejsze i bardziej świadome przygotowanie do zawodu;
- Łatwiejsze uzyskanie uznania kwalifikacji u pracodawcy.

PROBLEMY I ZAGROŻENIA KSZTAŁCENIA MODUŁOWEGO

- Konieczność przewycięzania dotychczasowego przyzwyczajenia uczących się, nauczających i pracodawców;
- Opór przed zmianą, jako powszechnie występującą postawą obronną;
- Duże trudności w organizacji pracy szkół - rozkład zajęć przedmiotów nauczania musi zostać dostosowany do okresów realizacji modułów kształcenia zawodowego;
- Powszechny brak nawyku samokształcenia.
- Trudność ze znalezieniem źródeł finansowania dla tego systemu.

W PROGRAMACH NAUCZANIA O STRUKTURZE MODUŁOWEJ WYODRĘBNIONE SĄ TRZY KATEGORIE MODUŁÓW:

- Pierwsza kategoria dotyczy **umiejętności ogólnozawodowych** dla danego zawodu lub grupy zawodów z tego samego obszaru zawodowego. Moduły ogólnozawodowe powinny być realizowane w pierwszej kolejności, ponieważ stanowią podstawę do dalszego etapu kształcenia.
- Druga kategoria obejmuje **umiejętności podstawowe dla zawodu**, które nie powtarzają się w takim samym układzie, ani w takim samym zakresie w innym zawodzie. Realizacja modułów zawodowych ma na celu przygotowanie ucznia do wykonywania zadań na stanowiskach pracy typowych dla określonego zawodu.

- Trzecia kategoria dotyczy **umiejętności specjalizacyjnych**. W modułowych programach nauczania zostały opracowane przykładowe moduły specjalizacyjne tylko dla tych zawodów, w których w podstawie programowej kształcenia w zawodzie przewidziana jest pod koniec okresu kształcenia specjalizacja w zawodzie. Wybór kierunku **specjalizacji** uwarunkowany jest zapotrzebowaniem rynku pracy w regionie oraz zapleczem techniczno-dydaktycznym placówki, gdzie odbywa się kształcenie w danym zawodzie.

KSZTAŁCENIE WEDŁUG MODUŁOWYCH PROGRAMÓW NAUCZANIA:

- pozwala na integrację wiedzy z różnych dyscyplin naukowych,
- opiera się na idei integracji wiedzy i umiejętności z wyraźnym nastawieniem na kształtowanie umiejętności praktycznych,
- stymuluje aktywność intelektualną i motoryczną ucznia,
- pozwala na indywidualizację procesu nauczania, w zależności od indywidualnych możliwości ucznia i jego zainteresowań.

- Modułowe programy nauczania, w zależności od predyspozycji uczących się oraz oczekiwań edukacyjnych i motywów kształcenia, mogą być wykorzystane w kształceniu formalnym, nieformalnym oraz indywidualnym. W koncepcji kształcenia modułowego przyjmuje się założenie, że podstawą zdobywania wiedzy oraz kształtowania umiejętności i postaw zawodowych jest wykonywanie różnorodnych czynności zawodowych na określonych stanowiskach pracy, w rzeczywistych warunkach pracy.

ZASADY OPRACOWYWANIA PODSTAWY PROGRAMOWEJ O STRUKTURZE MODUŁOWEJ

- W oparciu o mapę kwalifikacji została opracowana nowa podstawa programowa kształcenia w zawodzie elektryk 724[01]. Została ona przedstawiona do publicznej konsultacji, jako projekt na stronie Ministerstwa Edukacji Narodowej w broszurce nr 4. Zawarte tam informacje wprowadzają wiele niejasności w stosunku do istniejącego stanu prawnego oraz dotychczasowych rozwiązań dotyczących kształcenia zawodowego. Należy jednak pamiętać, że to jest tylko przykład rozmieszczenia treści nowej podstawy programowej a nie projekt dokumentu oczekującego na zatwierdzenie i opublikowanie.
- Przede wszystkim w zasadniczej szkole zawodowej zaproponowano 4 tygodniową praktykę zawodową na stanowiskach u pracodawcy. W opracowywanych obecnie podstawach programowych praktyka ta ma odbyć się przed zakończeniem zajęć edukacyjnych, ale po potwierdzeniu kwalifikacji zawodowych, z tym, że będzie to dotyczyło techników a nie szkół zawodowych. Założenia projektowanych zmian – Kształcenie zawodowe i ustawiczne, Fundacja Fundusz Współpracy Warszawa 2009 [str. 48 kpt. 2]

ABY URUCHOMIĆ W SZKOLE KSZTAŁCENIE MODUŁOWE NALEŻY UWZGLĘDNIĆ TRZY ZAGADNIENIA:

- sposób wdrożenia programu kształcenia zawodowego o strukturze modułowej;
- sposób realizacji kształcenia modułowego;
- sposób realizacji podstawy programowej kształcenia w zawodzie.

- W wielu szkołach zawodowych obecnie jest już realizowane kształcenie zawodowe w oparciu o programy nauczania o strukturze modułowej, ale forma kształcenia nie zawsze została zmodyfikowana i dostosowana do wymagań tych programów. Kształcenie zawodowe w dalszym ciągu odbywa się w tradycyjny sposób, z podziałem na przedmioty nauczania, tylko program kształcenia ma strukturę modułową. Jest to wielka nieprawidłowość metodyczna, ale szkoły w obecnym stanie prawnym nie są przygotowane do dalej idącej reformy. Takie kształcenie zawodowe realizowane jest obecnie głównie w szkołach policealnych, gdzie ponad 60% treści powinno być nauczanych w formie praktycznej. Realizowanie programów modułowych pozwala szkołom obejść ten wymóg, bo przecież w tym przypadku nauczyciele przekazują słuchaczom zarówno wiedzę teoretyczną jak i praktyczną. Niestety, szkoły, które nie posiadają własnych warsztatów szkolnych nie są w stanie w pełni zrealizować takich programów nauczania. Brak odpowiednich rozwiązań prawnych oraz brak doświadczenia w realizacji takiego modelu kształcenia zawodowego oraz oszczędności finansowe sprawiają jednak, że nikt kompetentny tych nieprawidłowości nie dostrzega.

WYŻSZA SZKOŁA ZARZĄDZANIA W CZĘSTOCHOWIE

www.wszi.edu.pl

Dziękuję za uwagę

Dr J. Zdański

zajęcia przeprowadzone w ramach projektu współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego nr WND-POKL.03.03.02-00-022/08 pt. *„Nauczyciel przedmiotów zawodowych”*,

w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Priorytet III. Wysoka jakość systemu oświaty,

Działanie 3.3. Poprawa jakości kształcenia, Poddziałanie 3.3.2 Efektywny system kształcenia i doskonalenia nauczycieli.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt pt.: *„Nauczyciel przedmiotów zawodowych”*
współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w
ramach Europejskiego Funduszu Społecznego